

2012-5

Partsrepræsentation ved de elektroniske selvbetjeningssystemer minSU og mitUddannelseskort

Ombudsmanden rejste en sag på eget initiativ om uddannelsessøgendes mulighed for at lade sig repræsentere af andre – sådan som de har ret til efter forvaltningslovens § 8 – når de benytter selvbetjeningssystemerne minSU og mitUddannelseskort.

Selvbetjeningssystemerne var ikke udviklet på en måde som gjorde det teknisk muligt at benytte partsrepræsentant. Ombudsmanden lagde til grund at (nu) Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser var enig i at de uddannelsessøgende havde krav på en udtrykkelig vejledning om deres mulighed for at blive undtaget fra elektronisk kommunikation hvis de ønskede at lade sig repræsentere af andre. Ombudsmanden bad ministeriet om at oplyse hvilken vejledning de uddannelsessøgende fremover ville modtage om deres mulighed for at lade sig repræsentere af andre.

I relation til selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort (for ungdomsuddannelser) rejste sagen et yderligere spørgsmål på grund af den særlige partsrepræsentation efter lovgivningen mellem forældre og deres mindreårige børn. Ombudsmanden fastslog at det var nødvendigt at også forældremyndighedsindehaveren modtog en udtrykkelig vejledning om sin mulighed for at blive undtaget fra elektronisk kommunikation hvis han eller hun ønskede at repræsentere sit barn. Ombudsmanden henstillede til ministeriet at sørge for at forældremyndighedsindehaverne fremover modtog en sådan vejledning.

(J.nr. 2011-0051-7093 og 2011-0107-7093)

Den 11. januar 2011 indledte jeg en undersøgelse på eget initiativ om selvbetjeningssystemerne minSU og mitUddannelseskort og spørgsmålet om partsrepræsentation i den forbindelse.

Jeg bad (tidligere) Undervisningsministeriet og (tidligere) SU-styrelsen om at udtale sig om de uddannelsessøgendes mulighed for at lade sig repræsentere af andre når de benytter minSU og mitUddannelseskort. I relation til mitUddannelseskort (for ungdomsuddannelser) bad jeg også myndighederne om at

15. februar 2012

Forvaltningsret
113.2 - 115.1 - 261.3Familiernet
33.1

udtale sig om hvordan den elektroniske kommunikation harmonerer med forældreansvarslovens regler om forældremyndighed.

Efterfølgende er minSU og mitUddannelseskort blevet underlagt Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte som hører under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

I min udtalelse til Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser skrev jeg sådan:

Ombudsmandens udtalelse

”1. Involverede myndigheder

Sagen handler om de elektroniske selvbetjeningssystemer minSU og mitUddannelseskort (for ungdomsuddannelser) og partsrepræsentation i den forbindelse. I relation til mitUddannelseskort handler sagen tillige om forældres mulighed for at gøre brug af deres lovbestemte adgang til at repræsentere deres mindreårige børn.

Jeg rejste sagen i januar 2011 over for (tidligere) Undervisningsministeriet og (tidligere) SU-styrelsen.

I oktober 2011 modtog jeg myndighedernes udtalelser. På det tidspunkt var SU-styrelsen blevet nedlagt, og Uddannelsesstyrelsen var blevet oprettet. Uddannelsesstyrelsen hørte under Undervisningsministeriet.

Undervisningsministeriet er efterfølgende blevet omdannet til Ministeriet for Børn og Undervisning, og minSU og mitUddannelseskort hører nu under Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte. Sidstnævnte styrelse hører under Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser (tidligere Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling).

Jeg stiler derfor min udtalelse til Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

2. Genstanden for min undersøgelse

På baggrund af de udtalelser jeg har fået fra myndighederne i sagen, forstår jeg at ministeriet og styrelsen er enige med mig i at SU-loven og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. ikke giver

hjemmel til at fravige § 8 i forvaltningsloven om retten til partsrepræsentation. § 8 i forvaltningsloven (lovbekendtgørelse nr. 1365 af 7. december 2007) lyder sådan:

’§ 8. Den, der er part i en sag, kan på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig repræsentere eller bistå af andre. Myndigheden kan dog kræve, at parten medvirker personligt, når det er af betydning for sagens afgørelse.
Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., gælder ikke, hvis partens interesse i at kunne lade sig repræsentere eller bistå findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er fastsat ved lov.’

Det betyder altså at de uddannelsessøgende skal have mulighed for at lade sig repræsentere af andre.

Det skal derfor undersøges om den mulighed er til stede.

Under punkt 3 tager jeg stilling til spørgsmålet om partsrepræsentation i relation til det elektroniske selvbetjeningssystem minSU.

I punkt 4 tager jeg stilling til spørgsmålet om partsrepræsentation – herunder det særlige partsrepræsentationsforhold mellem forældre og deres mindreårige børn – i relation til det elektroniske selvbetjeningssystem mitUddannelseskort for ungdomsuddannelser.

3. Det elektroniske selvbetjeningssystem minSU

3.1 Retsgrundlag

Ministeriet har i udtalelsen af 3. oktober 2011 omtalt flere bestemmelser i SU-loven (lovbekendtgørelse nr. 661 af 29. juni 2009) og SU-bekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 455 af 8. juni 2009, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1056 af 10. november 2009 og bekendtgørelse nr. 1544 af 27. december 2009).

De omtalte bestemmelser i SU-lovens §§ 38 a og 43 a lyder sådan:

’§ 38 a. Den uddannelsessøgende skal indgive ansøgning og modtage afgørelser og meddelelser om uddannelsesstøtte i elektronisk form, jf. § 43 a, stk. 1, og regler fastsat i medfør heraf, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om,

- 1) i hvilke tilfælde ansøgning uanset bestemmelsen i stk. 1 kan indgives i papirform, og
- 2) hvilke afgørelser og meddelelser uanset bestemmelsen i stk. 1 der kan afgives i papirform.

Stk. 3. Undervisningsministeren kan endvidere fastsætte regler om

- 1) indhold og udformning af ansøgninger,
- 2) frister for ansøgninger,
- 3) frister for indgivelse af oplysninger og
- 4) frister for tilbagebetalinger.'

'§ 43 a. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om elektronisk kommunikation mellem den uddannelsessøgende eller låntageren og uddannelsesinstitutionen, styrelsen eller efter forhandling med finansministeren og skatteministerens Økonomistyrelsen og restanceinddrivelsesmyndigheden. Undervisningsministeren kan herunder fastsætte regler om anvendelse af digital signatur eller anden sikker personidentifikation bl.a. i forbindelse med ansøgninger om uddannelsesstøtte og ved afgivelse af oplysninger.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om elektronisk kommunikation mellem uddannelsesinstitutionerne og styrelsen, herunder om anvendelse af digital signatur eller anden sikker identifikation bl.a. i forbindelse med aflevering af oplysninger efter § 43, stk. 2.'

De omtalte bestemmelser i SU-bekendtgørelsens §§ 32, 38 og 70 lyder sådan:

'§ 32. Ansøgning om stipendium, jf. lovens § 7, stk. 1, nr. 1, slutlån jf. lovens § 7, stk. 1, nr. 3, stipendium som tillæg, jf. lovens § 7, stk. 3, supplerende studielån, jf. lovens § 7, stk. 5, og supplerende stipendium, jf. lovens § 7, stk. 6, skal være modtaget i styrelsens selvbetjeningssystem, jf. § 70, inden udgangen af den måned, som den uddannelsessøgende ønsker stipendiet fra, dog senest den 5. december i støtteåret.

Stk. 2. Ansøgning om studielån, jf. lovens § 7, stk. 1, nr. 2, for måneder i støtteåret, hvor den uddannelsessøgende er berettiget hertil, jf. lovens § 7, stk. 2, skal senest været modtaget i styrelsens selvbetjeningssystem, jf. § 70, den 5. december i dette støtteår. Den uddannelsessøgende kan dog kun søge om studielån, jf. lovens § 7, stk. 1, nr. 2, til den uddannelse, som den uddannelsessøgende er indskrevet på og gennemgår på ansøgningstidspunktet.

Stk. 3. Efter en periode med orlov fra uddannelsen på 7 måneder eller derunder genoptager styrelsen på det foreliggende grundlag udbetalingen af støtte uden ansøgning fra den uddannelsessøgende.'

'§ 38. Uddannelsessøgende ved folkeskoler, ungdomsskoler, friskoler og private grundskoler skal uanset reglerne i §§ 32-37 sende ansøgning om støtte eller ændring af støtte, herunder fravalg og standsning af støtte, til uddannelsesinstitutionen i papirform. Anmodning om udbetaling af studielån, der er frigivet til disposition, skal dog ske efter reglerne i § 33, stk. 2, og § 35, stk. 2.

Stk. 2. Styrelsen kan bestemme, at andre uddannelsessøgende, herunder uddannelsessøgende, der ikke er bosat i Danmark, kan sende ansøgning om uddannelsesstøtte, herunder fravalg og standsning af støtte, til uddannelsesinstitutionen i papirform.

Stk. 3. Styrelsen kan bestemme, at dokumentation, der vedrører ansøgning om støtte eller ændring af støtte kan sendes til uddannelsesinstitutionen eller styrelsen i papirform, og kan herunder bestemme frister for indsendelse af dokumentationen.

Stk. 4. Ansøgninger om støtte eller ændring af støtte, herunder fravalg og standsning af støtte, der kan sendes uddannelsesinstitutionen, anses for rettidigt modtaget, hvis ansøgningen er uddannelsesinstitutionen i hænde senest den dag, hvor fristen udløber. Fristen forlænges til den følgende hverdag, hvis fristen udløber en lørdag, søndag eller helligdag.'

§ 70. Styrelsen stiller et elektronisk selvbetjeningssystem til rådighed for ansøgning om støtte eller ændring af støtte i elektronisk form. Økonomistyrelsen stiller et elektronisk selvbetjeningssystem til rådighed for tilbagebetaling af studielån, slutlån, statslån og tilbagebetaling af for meget modtaget støtte.

Stk. 2. For at få adgang til styrelsens eller Økonomistyrelsens selvbetjeningssystemer skal den uddannelsessøgende eller låntageren være i besiddelse af den form for digital signatur eller anden sikker personidentifikation, der efter styrelsens eller Økonomistyrelsens bestemmelse giver adgang til styrelsens eller Økonomistyrelsens selvbetjeningssystemer.

Stk. 3. Økonomistyrelsen kan sende elektroniske meddelelser til låntagere, der er i besiddelse af den form for digital signatur eller anden sikker personidentifikation, der efter Økonomistyrelsens bestemmelse giver adgang til at modtage sådanne meddelelser. Meddelelser, der indeholder følsomme oplysninger, kan kun sendes til debitorer, der kan identificeres ved en digital signatur.

Stk. 4. Styrelsen udarbejder skemamateriale for ansøgninger m.v., der ikke kan afleveres i elektronisk form i styrelsens selvbetjeningssystem.

Stk. 5. Styrelsen sender afgørelser og meddelelser i elektronisk form til den uddannelsessøgendes Dokumentboks. Styrelsen kan bestemme, at visse afgørelser og meddelelser sendes i papirform, og at visse uddannelsessøgende kan modtage afgørelser og meddelelser i papirform.

Stk. 6. Uddannelsesinstitutionen bistår den enkelte uddannelsessøgende med gennemførelsen af ansøgning om støtte i elektronisk form, hvis den uddannelsessøgende ikke er i stand til eller har meget vanskeligt ved at benytte styrelsens selvbetjeningssystem på grund af psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller lignende.'

3.2 Det elektroniske selvbetjeningssystem minSU giver ikke mulighed for partsrepræsentation

Som det fremgår af det citerede retsgrundlag og myndighedernes udtalelser i sagen, stiller SU-styrelsen det elektroniske selvbetjeningssystem minSU til rådighed for ansøgning om støtte eller ændring af støtte i elektronisk form (SU-bekendtgørelsens § 70, stk. 1). Ansøgning om stipendium, slutlån, stipendium som tillæg, supplerende studielån og supplerende stipendium skal

være modtaget i styrelsens selvbetjeningssystem inden en nærmere angivet frist (SU-bekendtgørelsens § 32, stk. 1).

For at få adgang til selvbetjeningssystemet skal den uddannelsessøgende være i besiddelse af den form for digital signatur eller anden sikker personidentifikation der efter styrelsens bestemmelse giver adgang til selvbetjeningssystemet (SU-bekendtgørelsens § 70, stk. 2). Det fremgår af hjemmesiden www.su.dk at adgang til minSU skal ske ved brug af den digitale signatur NemID.

Som jeg beskrev i mit brev af 11. januar 2011 – og som ministeriet også har redegjort for – fremgår det af reglerne for brug af NemID at brugeren skal opbevare sit bruger-id, sin adgangskode og sit nøglekort sikkert og forsvarligt så andre ikke kan få adgang til at bruge dem, og at brugeren ikke må oplyse sin adgangskode eller sine nøgler eller overlade sit nøglekort til andre.

Det er ministeriets opfattelse at reglerne om NemID ikke i sig selv er til hinder for at reglerne i forvaltningslovens § 8 om partsrepræsentation kan bruges, da indehaveren af et selvbetjeningssystem kan give en person (f.eks. en partsrepræsentant) adgang til en anden persons oplysninger mv. ved at personen (partsrepræsentanten) anvender sin egen NemID.

Det er jeg enig med ministeriet i.

For at det kan lade sig gøre, forudsætter det imidlertid – som ministeriet også skriver – at selvbetjeningssystemet er teknisk udviklet på en måde så det er muligt at give adgang til andre personers oplysninger.

Det fremgår imidlertid af ministeriets udtalelse at det elektroniske selvbetjeningssystem minSU på nuværende tidspunkt *ikke* er udviklet på en måde som gør det teknisk muligt at lade en partsrepræsentant få adgang til en anden persons oplysninger med repræsentantens egen NemID. En partsrepræsentant kan derfor ikke benytte sin egen NemID til at søge om SU for en anden person.

Jeg har noteret mig at (tidligere) SU-styrelsen efter det oplyste ikke har modtaget henvendelser eller klager over at systemet ikke giver mulighed for partsrepræsentation. Den omstændighed kan dog efter min opfattelse ikke være afgørende ved vurderingen af om retten til partsrepræsentation i forvaltningslovens § 8 er overholdt.

Jeg mener heller ikke det kan være relevant/tilstrækkeligt at ansøgere til uddannelser i udlandet på to områder kan anvende skriftlige fuldmagter (jf. styrelsens udtalelse). Det afgørende må være om partsrepræsentation kan lade sig gøre på alle områder.

3.3 Er partsrepræsentation herefter mulig på SU-området?

Jeg har tidligere udtalt mig om partsrepræsentation i relation til elektronisk kommunikation, jf. sagen der er offentliggjort som sag 2011 12-1 på ombudsmandens hjemmeside. Den sag handlede om universiteternes mulighed for at beslutte at al kommunikation mellem universitetet og studerende og mellem universitetet og ansøgere til universiteternes uddannelser skal foregå elektronisk (bekendtgørelse nr. 1239 af 4. november 2010 om elektronisk kommunikation for universiteterne). Jeg rejste på eget initiativ en sag hvor jeg bad (tidligere) Videnskabsministeriet om at udtale sig om muligheden for partsrepræsentation.

Videnskabsministeriet var enig med mig i at studerende og ansøgere til universiteternes uddannelser skal have mulighed for at lade sig repræsentere af andre i deres kommunikation med universiteterne, jf. forvaltningslovens § 8. Jeg tilsluttede mig ministeriets opfattelse af at det kunne ske ved at universitetet udformede it-systemet så det var muligt for andre at bruge det på vegne af den studerende eller ansøgeren. Det kunne også ske ved at universitetet som et led i sin beslutning om at indføre pligtmæssig elektronisk kommunikation indførte mulighed for at blive undtaget hvis man som studerende eller ansøger ønskede at lade sig repræsentere af andre. Videnskabsministeriet anførte i øvrigt (bl.a.) at bekendtgørelse nr. 1239 af 4. november 2010 ville blive justeret sådan at der i bekendtgørelsen 'tages højde for at sikre overholdelse af forvaltningslovens § 8'.

Jeg skrev afslutningsvis til Videnskabsministeriet at hvis it-systemet gav den studerende eller ansøgeren mulighed for at lade sig repræsentere af andre, gik jeg ud fra at systemet informerede den studerende eller ansøgeren om den mulighed. Hvis systemet ikke gav den mulighed – og den studerende eller ansøgeren derfor kunne blive undtaget fra elektronisk kommunikation – gik jeg ud fra at den studerende eller ansøgeren modtog en tydelig og relevant vejledning om den mulighed. Jeg bad også ministeriet om at underrette mig når den påtænkte ændring af bekendtgørelsen var foretaget.

I den foreliggende sag har (tidligere) Undervisningsministeriet bl.a. skrevet sådan i sin udtalelse af 3. oktober 2011 til mig:

'(...) det er ministeriets opfattelse, at Uddannelsesstyrelsen, såfremt styrelsen måtte modtage et ønske om partsrepræsentation i andre tilfælde, med de nuværende tekniske begrænsninger i styrelsens elektroniske selvbetjeningssystem efter såvel forvaltningsloven som SU-bekendtgørelsens § 38, stk. 2, og § 70, stk. 5, 2. pkt., er forpligtet til at imødekomme en sådan anmodning ved at lade den pågældende partsrepræsentant indgive en ansøgning i papirform efter omstændighederne efter forelæggelse af en skriftlig fuldmagt.'

På den baggrund mener ministeriet at reglerne i SU-loven og SU-bekendtgørelsen om elektronisk kommunikation og det generelle krav om anvendelse af NemID ved elektronisk kommunikation ikke er udformet på en sådan måde at det strider mod forvaltningslovens § 8 om partsrepræsentation.

De bestemmelser som ministeriet henviser til i SU-bekendtgørelsens § 38, stk. 2, og § 70, stk. 5, 2. pkt., er imidlertid formuleret sådan at de giver styrelsen en *mulighed* for at bestemme at en uddannelsessøgende kan indgive en ansøgning på papir og modtage afgørelser og meddelelser på papir. Man kan altså ikke læse ud af bestemmelserne at styrelsen – som følge af den generelle ret til partsrepræsentation efter forvaltningslovens § 8 – er *forpligtet* til at lade en uddannelsessøgende indgive ansøgning/modtage afgørelse og meddelelse om SU i papirform når han eller hun ønsker at lade sig repræsentere af andre.

Efter min opfattelse er det derfor nødvendigt at de uddannelsessøgende modtager en udtrykkelig vejledning om deres mulighed for at blive undtaget fra elektronisk kommunikation hvis de ønsker at lade sig repræsentere af andre.

Jeg må lægge til grund at ministeriet er enig med mig i det. Ministeriet skriver således at det foranlediget af min henvendelse har gennemgået vejledningsmaterialet på styrelsens hjemmeside. Her har ministeriet konstateret at der ikke er nogen generel vejledning om muligheden for at lade sig repræsentere og i den forbindelse indgive en ansøgning på papir. Der er alene udarbejdet en vejledning og et fuldmagtsskema til brug for partsrepræsentation for studerende der skal læse i udlandet. Ministeriet har derfor bedt (tidligere) Uddannelsesstyrelsen om snarest at justere styrelsens hjemmeside sådan at det klart fremgår at det er muligt for alle studerende at lade sig partsrepræsentere.

Anmodning om underretning

Jeg beder ministeriet om at underrette mig om hvilken vejledning de uddannelsessøgende fremover vil modtage om deres mulighed for at lade sig repræsentere af andre.

4. Det elektroniske selvbetjeningssystem mitUddannelseskort (for ungdomsuddannelser)

4.1 Retsgrundlag

Ministeriet har i udtalelsen af 3. oktober 2011 omtalt flere bestemmelser i lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. (lovbekendtgørelse nr. 170 af 24. februar 2009, som ændret ved lov nr. 1567 af 21. december 2010) og bekendtgørelse nr. 804 af 29. juli 2008 om befor-

dringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., som ændret ved bekendtgørelse nr. 832 af 5. juli 2011.

Den omtalte bestemmelse i lovens § 14 lyder sådan:

§ 14. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om

- 1) Indhold og udformning af ansøgninger og om, hvornår den uddannelsessøgende eller deltageren skal søge.
- 2) At ansøgning om ret til rabat eller godtgørelse skal ske i elektronisk form, herunder om anvendelse af digital signatur eller anden sikker personidentifikation. Undervisningsministeren kan endvidere fastsætte regler om, at visse uddannelsessøgende og deltagere og visse typer af sager kan undtages fra bestemmelsen i 1. pkt.
- 3) At afgørelser og meddelelser om rabat eller godtgørelse skal gives i elektronisk form. Undervisningsministeren kan endvidere fastsætte regler om, at visse uddannelsessøgende og deltagere kan undtages fra bestemmelsen i 1. pkt.
- 4) (...).

De omtalte bestemmelser i bekendtgørelsens §§ 2, 3 og 18 lyder sådan:

§ 2. Uddannelsessøgende og deltagere skal indgive ansøgning om ret til befordringsrabat ved køb af abonnementskort til bus, tog og metro i den offentlige servicetrafik, jf. lovens § 2, gennem styrelsens og de befordringsansvarliges fælles selvbetjeningssystem, jf. § 18, stk. 2.

Stk. 2. Retten til rabat gælder tidligst fra den dag, hvor ansøgning herom er indlagt i det fælles selvbetjeningssystem.

Stk. 3. Uddannelsessøgende og deltagere, der er afskåret fra at udfylde en elektronisk ansøgning, kan anmode uddannelsesstedet om at bistå med den digitale ansøgningsprocedure. Uddannelsesstedet afgør, hvorvidt den uddannelsessøgende eller deltageren er afskåret fra at anvende den digitale ansøgningsprocedure.

Stk. 4. Ved ansøgning om befordringsrabat, jf. stk. 1, skal den uddannelsessøgende eller deltageren give de nødvendige oplysninger til brug for behandling af sagen, herunder

- 1) oplyse navn, personnummer og fast bopæl,
- 2) indlægge et vellignende foto af sig selv, og
- 3) angive det uddannelsessted, hvortil den uddannelsessøgende eller deltageren ønsker befordringsrabat. Ved uddannelsessted forstås den lokalitet, hvor den uddannelsessøgende eller deltageren deltager i uddannelsesforløb i rabatperioden.

§ 3. Uddannelsessøgende og deltagere skal aflevere ansøgning om ret til rabat ved køb af abonnementskort til befordring med færge, jf. § 6, på uddannelsesstedet.

Stk. 2. Retten til rabat gælder tidligst fra den dag, hvor ansøgning herom er modtaget på uddannelsesstedet.

Stk. 3. Ved ansøgning om ret til befordringsrabat, jf. stk. 1, skal den uddannelsessøgende eller deltageren oplyse navn, fast bopæl og personnummer.'

'§ 18. Styrelsen udarbejder ansøgningsmateriale, herunder ansøgningsmateriale i elektronisk form.

Stk. 2. For at få adgang til at indlægge ansøgninger i styrelsens og de befordringsansvarliges fælles selvbetjeningssystem skal den uddannelsessøgende eller deltageren være i besiddelse af den form for digital signatur eller anden sikker personidentifikation, der efter styrelsens bestemmelse giver adgang til at indlægge ansøgninger i selvbetjeningssystemet.'

4.2 Det elektroniske selvbetjeningssystem mitUddannelseskort giver ikke mulighed for partsrepræsentation

Som det fremgår af det citerede retsgrundlag, skal uddannelsessøgende og deltagere indgive ansøgning om ret til befordringsrabat ved køb af abonnementskort til bus, tog og metro i den offentlige servicetrafik gennem styrelsens og de befordringsansvarliges fælles selvbetjeningssystem (bekendtgørelsens § 2, stk. 1). For at få adgang til at indlægge ansøgninger i selvbetjeningssystemet skal den uddannelsessøgende eller deltageren være i besiddelse af den form for digital signatur eller anden sikker personidentifikation der efter styrelsens bestemmelse giver adgang til at indlægge ansøgninger i systemet (bekendtgørelsens § 18, stk. 2).

Styrelsen har i overensstemmelse hermed etableret et elektronisk selvbetjeningssystem mitUddannelseskort til brug for uddannelsessøgende der ønsker at søge om befordringsrabat i ungdomsuddannelser. Selvbetjeningssystemet forudsætter brug af NemID.

For så vidt angår reglerne om brug af NemID, henviser jeg til det jeg har skrevet ovenfor på side 5-6.

Jeg må lægge til grund at selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort – ligesom minSU – ikke er udviklet på en måde som gør det teknisk muligt at lade en partsrepræsentant benytte sin egen NemID til at søge om befordringsrabat for en anden person.

Jeg har noteret mig at (tidligere) SU-styrelsen kun har fået enkelte henvendelser fra forældre der ønsker indsigt, og at selve ansøgningsproceduren i praksis næppe har udelukket særlige grupper fra at søge rabat (jf. styrelsens udtalelse af 9. februar 2011). Den omstændighed kan dog efter min opfattelse ikke være afgørende ved vurderingen af om retten til partsrepræsentation i forvaltningslovens § 8 er overholdt.

Jeg mener heller ikke det kan være relevant/tilstrækkeligt at (f.eks.) uddannelsessøgende der søger om rabat på befordring med færge, søger om befodringsrabat ved papiransøgning (jf. styrelsens udtalelse). Det afgørende må – som jeg også skriver ovenfor om minSU – være om partsrepræsentation kan lade sig gøre på alle områder.

4.3 Er partsrepræsentation herefter mulig på området for befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser?

Ministeriet mener ikke at mitUddannelseskort og retsgrundlaget for det er i strid med forvaltningslovens § 8. Ministeriet skriver bl.a. sådan:

'(...) Som ovenfor anført er reglerne om anvendelse af digital signatur ikke i sig selv til hinder for partsrepræsentation, og da lov om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., i øvrigt giver mulighed for papiransøgninger, er det Undervisningsministeriets opfattelse, at lovens bestemmelser om elektronisk kommunikation, herunder krav om digital signatur, ikke er udformet på en måde, der er i strid med reglerne om partsrepræsentation. Der kan henvises til ministeriets bemærkninger ovenfor om SU-loven og SU-bekendtgørelsen.'

Ministeriet konstaterer imidlertid at bemyndigelsen i lovens § 14 ikke er anvendt til at fastsætte bestemmelser i bekendtgørelsen om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. om at visse uddannelsessøgende eller sagstyper kan undtages fra bestemmelserne om elektronisk kommunikation. Ministeriet skriver herefter bl.a.:

'Det er Undervisningsministeriets opfattelse, at Uddannelsesstyrelsen er forpligtet til at imødekomme et ønske om partsrepræsentation, herunder ved at lade den pågældende partsrepræsentant indgive en ansøgning i papirform efter omstændighederne efter forelæggelse af en skriftlig fuldmagt.

Efter ministeriets vurdering kan bekendtgørelsen om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. samt hjemmesiden 'mitUddannelseskort' imidlertid fremstå som en utilsigtet begrænsning af adgangen til partsrepræsentation. Undervisningsministeriet vil derfor snarest og med hjemmel i den eksisterende lovgivning indføre en bestemmelse i bekendtgørelsen vedrørende mulighed for kommunikation i papirform på tilsvarende måde som i § 38, stk. 2 og 3 og § 70, stk. 5, 2. pkt., i SU-bekendtgørelsen.'

Ministeriet har desuden bedt (tidligere) Uddannelsesstyrelsen om at opdatere hjemmesiden 'mitUddannelseskort' sådan at såvel bekendtgørelse som hjemmeside klart angiver og vejleder om muligheden for at anvende partsrepræsentation.

Jeg forstår på den baggrund at ministeriet er enig med mig i at det er nødvendigt at de uddannelsessøgende modtager en udtrykkelig vejledning om deres mulighed for at blive undtaget fra elektronisk kommunikation hvis de ønsker at lade sig repræsentere af andre.

Anmodning om underretning

Jeg beder ministeriet om at underrette mig når den påtænkte ændring af bekendtgørelsen om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. er foretaget.

Jeg beder også ministeriet om at underrette mig om hvilken vejledning de uddannelsessøgende fremover vil modtage om deres mulighed for at lade sig repræsentere af andre.

4.4 Det særlige partsrepræsentationsforhold mellem forældre og deres mindreårige børn

I mit høringsbrev af 11. januar 2011 til myndighederne bad jeg også myndighederne om at udtale sig om hvorvidt selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort for ungdomsuddannelser harmonerer med forældreansvarslovens regler om forældremyndighed.

Det fremgår af § 1 i forældreansvarsloven (lov nr. 499 af 6. juni 2007) at børn og unge under 18 år er under forældremyndighed medmindre de har indgået ægteskab. Lovens § 2, stk. 1, bestemmer at forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Udgangspunktet er at forældremyndighedsindehaveren udøver barnets rettigheder på barnets vegne og således optræder på barnets vegne i forhold til domstolene og administrative myndigheder.

Ministeriet har i sin udtalelse bl.a. redegjort for hvordan en forvaltningsmyndighed efter en konkret vurdering har mulighed for at fravige udgangspunktet om at det er forældrene der udøver barnets rettigheder på barnets vegne. Ministeriet mener ud fra et samlet skøn at reglerne om elektronisk kommunikation ikke strider mod forældreansvarsloven. Ministeriet har herved lagt vægt på den relevante aldersgruppe, sagsforholdets karakter og ministeriets hidtidige praksis.

Hertil skal jeg for god ordens skyld bemærke at min undersøgelse ikke tager sigte på spørgsmålet om hvorvidt børn og unge under 18 år har mulighed for at optræde på egen hånd i nogle sammenhænge – f.eks. i forbindelse med ansøgning om befordringsrabat.

Min undersøgelse omhandler således kun det forhold om det er muligt for *forældremyndighedsindehaverne* at bruge den lovbestemte ret de har til at repræsentere deres mindreårige børn.

Det der gør sig gældende ovenfor under punkt 3.3 og 4.3 om partsrepræsentation generelt, må gælde tilsvarende her.

Det betyder altså at når selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort ikke giver mulighed for partsrepræsentation, har forældremyndighedsindehaveren ret til at blive undtaget fra elektronisk kommunikation når han eller hun ønsker at repræsentere sit barn.

Efter min opfattelse er det derfor nødvendigt at forældremyndighedsindehaveren (i overensstemmelse med det jeg har skrevet ovenfor under punkt 3.3 og 4.3) modtager en udtrykkelig vejledning om sin mulighed for at blive undtaget fra elektronisk kommunikation hvis han eller hun ønsker at repræsentere sit barn.

Henstilling og anmodning om underretning

Jeg henstiller til ministeriet at sørge for at forældremyndighedsindehaverne fremover modtager en sådan vejledning.

Jeg beder ministeriet om at underrette mig om det videre forløb i den henseende.”

Sagsfremstilling

Den 11. januar 2011 rejste ombudsmanden på eget initiativ en sag over for (tidligere) Undervisningsministeriet og (tidligere) SU-styrelsen. Ombudsmanden bad myndighederne om en udtalelse om de elektroniske selvbetjenings-systemer minSU og mitUddannelseskort. I relation til minSU bad ombudsmanden myndighederne om at

- 1) udtale sig om hvordan SU-bekendtgørelsens bestemmelse i § 70 om elektronisk kommunikation og særligt SU-styrelsens krav om brug af NemID harmonerer med bestemmelsen i forvaltningslovens § 8, og
- 2) redegøre for hvordan selvbetjeningsystemet minSU er udformet i relation til spørgsmålet om hvorvidt det faktisk er muligt at anvende retten til partsrepræsentation i systemet.

I relation til mitUddannelseskort for uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. bad ombudsmanden myndighederne om at

- 1) udtale sig om hvordan bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 804 af 29. juli 2008 om elektronisk kommunikation og særligt kravet om brug af NemID harmonerer med bestemmelsen i forvaltningslovens § 8, og
- 2) redegøre for hvordan selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort er udformet i relation til spørgsmålet om hvorvidt det faktisk er muligt at anvende retten til partsrepræsentation i systemet, og
- 3) udtale sig om hvordan den elektroniske kommunikation harmonerer med forældreansvarslovens regler om forældremyndighed.

I en udtalelse af 9. februar 2011 skrev (tidligere) SU-styrelsen sådan:

”...

Der er ikke udviklet en funktionalitet, som gør det muligt at anvende minSU ved partsrepræsentation. Det skal bemærkes, at styrelsen ikke har modtaget henvendelser/klager over, at dette ikke er muligt. Årsagen hertil er muligvis, at uddannelsesinstitutionerne i medfør af SU-bekendtgørelsen § 70, stk. 6, bistår den enkelte uddannelsessøgende med gennemførelsen af ansøgning om støtte i elektronisk form, hvis den uddannelsessøgende ikke er i stand til eller har meget vanskeligt ved at benytte styrelsens selvbetjeningssystem på grund af psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller lignende.

Reglerne i SU-bekendtgørelsens § 70, stk. 6, er fastsat i overensstemmelse med bemærkningerne i forarbejderne (lovforslag nr. L 75, 2008-09) til lov nr. 1408 af 27. december 2008 om ændring af lov om statens uddannelsesstøtte (SU-loven, forhøjelse af fribeløb, forsørgertillæg og handicaptillæg, ophør af dobbeltklipordningen, obligatorisk digital ansøgning, fleksibel låneordning m.v.), der har følgende ordlyd:

’For at tilgodese uddannelsessøgende med særlige behov, fx stærkt ordblinde uddannelsessøgende eller uddannelsessøgende, der ikke behersker et tilstrækkeligt dansk, foreslås det, at undervisningsministeren får hjemmel til at fastsætte regler om institutionernes bistand til uddannelsessøgende.

Den uddannelsessøgende skal som udgangspunkt selv taste ansøgningen i minSU, men institutionerne forpligtes til at yde den nødvendige vejledning og bistand, så det er muligt for den uddannelsessøgende at benytte minSU. Styrelsen for statens uddannelsesstøtte vil fortsat stille vejledning til rådighed både for uddannelsesinstitutionerne og de uddannelsessøgende, lige som styrelsen tilbyder uddannelsesinstitutionerne kurser for SU-medarbejderne, så de kan opfylde vejledningsforpligtelsen.’

Institutionernes forpligtelse til bistand og vejledning fremgår også af de myndighedskrav til SU-administration, som styrelsen har udarbejdet.

Det er styrelsens erfaring, at muligheden for at lade sig partsrepræsentere i medfør af forvaltningslovens § 8 særligt anvendes af støttemodtagere, der tager en hel uddannelse på en uddannelsesinstitution i udlandet. Ansøgning om at få uddannelsesstøtte med til udlandet sker via minSU. Ansøgninger om godkendelse af en uddannelse i udlandet som støttebeholdende og ansøgninger om udlandsstipendium sker fortsat ved indsendelse af papiransøgningskemaer. På de to sidstnævnte områder kan der derfor – og bliver i praksis – anvendt skriftlige fuldmagter, som foreskrevet vedrørende partsrepræsentation.

mitUddannelseskort

Ombudsmanden anmoder 1) om en udtalelse om, hvordan bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 804 af 29. juli 2001 om elektronisk kommunikation og særligt kravet om brug af NemID, harmonerer med bestemmelsen i forvaltningslovens § 8, og 2) en redegørelse for, hvordan selvbetjeningsystemet mitUddannelseskort er udformet i relation til spørgsmålet om, hvorvidt det faktisk er muligt at anvende retten til partsrepræsentation i systemet, og 3) en udtalelse om, hvordan den elektroniske kommunikation harmonerer med forældreansvarslovens regler om forældremyndighed.

Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte kan oplyse følgende:

...

Der er ikke udviklet en funktionalitet, som gør det muligt at anvende mitUddannelseskort ved partsrepræsentation.

Styrelsen har på dette område kun haft enkelte henvendelser, typisk telefoniske, hvor forældre har ønsket indsigt i og mulighed for at kontrollere barnets bestillinger, hvilket er imødekommet.

I praksis har selve ansøgningsproceduren næppe udelukket særlige grupper fra at søge rabat. Årsagen hertil er, at uddannelsessøgende og deltagere, der er afskåret fra at udfylde en elektronisk ansøgning i medfør af bekendtgørelsens § 2, stk. 3, 1. pkt., kan anmode uddannelsesstedet om at bistå med den digitale ansøgningsprocedure.

Reglerne i bekendtgørelsens § 2, stk. 3, er fastsat i overensstemmelse med bemærkningerne i forarbejderne (lovforslag nr. L 26, 2007-08) til lov nr. 208 af 31. marts 2008 om ændring af lov om befordringsrabat til ud-

dannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. og forskellige andre love, Omlægning af ansvaret for befordring til brobygning, ny befordringsordning ved korte forløb, elektronisk ansøgning mv.), der har følgende ordlyd:

'Det foreslås, at undervisningsministeren kan fastsætte regler om, at ansøgning om befodringsrabat kun kan ske elektronisk gennem det nye digitale administrative fællessystem, der udarbejdes af styrelsen i samarbejde med de befodringsansvarlige trafikselskaber.

Som udgangspunkt vil det blive obligatorisk for alle uddannelsessøgende at søge om ret til rabat gennem en elektronisk ansøgning over Internettet. Uddannelsessøgende, der ikke har adgang til Internettet eller på anden måde ikke har mulighed for at indtaste deres ansøgning om ret til rabat, vil dog få mulighed for at henvende sig på deres uddannelsesinstitution, der vil have adgang til elektronisk at søge om ret til rabat på den uddannelsessøgendes vegne.

Det nye digitale fællessystem kan imidlertid ikke behandle alle typer ansøgninger om ret til rabat. Der vil derfor være enkelte grupper af uddannelsessøgende, der fortsat skal aflevere en papiransøgning. Det drejer sig om uddannelsessøgende, der søger om rabat på befodrning med færge, uddannelsessøgende, der skal læse i udlandet eller ikke har et dansk personnummer, samt alle uddannelsessøgende, der søger om ret til godtgørelse efter en kilometersats.'

Sidstnævnte grupper ansøger som nævnt med papiransøgning, og der er derfor på dette område fortsat mulighed for partsrepræsentation ved skriftlig fuldmagt.

For så vidt angår unge under 18 år gælder det, at også de skal anvende NemID. Alderskravet for at få udstedt NemID med offentlig signatur er 15 år. (Nogle banker udsteder dog NemID, der alene giver adgang til netbank til unge fra 13 år).

Der er ikke i styrelsens lovgivning givet unge under 18 år særlige partsbeføjelser til at råde på egen hånd, jf. pkt. 4.2 i betænkning nr. 1475/2006 'Barnets perspektiv' (Udvalget for Forældremyndighed og Samvær). Der er herved taget udgangspunkt i, at elektronisk køb af abonnementskort til bus, tog og metro svarer til den situation, hvor 15-17 årige egenhændigt køber et periodekort, hvortil der er et tilskud samt en egenbetaling, hos et trafikselskab på en station. Da der ikke er hjemmel til at tilbagekræve beløb, vil den unge ikke kunne pådrage sig gæld i denne ordning.

Løsningsmodeller

Styrelsen er klar over, at selvbetjeningssystemerne ikke giver mulighed for partsrepræsentation i overensstemmelse med bestemmelserne i forvaltningslovens § 8.

Som nævnt er styrelsen ikke bekendt med, at den manglende mulighed for partsrepræsentation i praksis har været et problem, hvilket kunne tale for, at der søges hjemmel til at fravige forvaltningslovens § 8, stk. 1, jf. lovens § 8, stk. 2, hvoraf det fremgår, at bestemmelsen i stk. 1 ikke gælder, hvis partens interesse i at kunne lade sig repræsentere eller bistå findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er *fastsat ved lov*. Styrelsen vil dog foretrække udvikling af en fællesstatslig funktion om partsrepræsentation knyttet til NemID.

Styrelsen har været i kontakt med Økonomistyrelsen (Den Digitale Taskforce) og IT- og Telestyrelsen, der anerkender behovet for en fællesstatslig funktion. Økonomistyrelsen har oplyst, at en sådan funktion indgår som en aktivitet i det forslag til udviklingsplan for fællesoffentlig brugerstyring for 2012-15, som vil blive spillet ind til styregruppen for digitaliseringsstrategien primo februar 2011. Aktiviteten er således pt. hverken besluttet eller finansieret, men der er lagt op til, at hvis aktiviteten besluttet, skal der igangsættes en nærmere analyse, som kan danne grundlag for en beslutning om at igangsætte et projekt. En eventuel analyse forventes startet op i 2012.

Styrelsen finder det hverken muligt eller hensigtsmæssigt at igangsætte egne udviklingsprojekter på dette område, før overvejelserne om en fælles statslig løsning er afsluttet, og afventer p.t. Økonomistyrelsens nærmere overvejelser i denne sag.”

I en udtalelse af 3. oktober 2011 skrev (tidligere) Undervisningsministeriet sådan:

”...

Ad 1 og 2) Hvorledes SU-bekendtgørelsens bestemmelse i § 70 om elektronisk kommunikation og særligt SU-styrelsens krav om brug af NemID harmonerer med bestemmelsen i forvaltningslovens § 8 om partsrepræsentation.

Hvordan selvbetjeningssystemet minSU er udformet i relation til spørgsmålet om, hvorvidt det faktisk er muligt at anvende retten til partsrepræsentation i systemet.

... [Gennemgang af retsgrundlag; ombudsmandens bemærkning]

SU-styrelsen (nu Uddannelsesstyrelsen) har i henhold til SU-bekendtgørelsens § 70, stk. 1, etableret et elektronisk selvbetjeningsystem, 'minSU', til brug for bl.a. ansøgninger om uddannelsesstøtte. Det fremgår af hjemmesiden, www.su.dk, at adgang til minSU skal ske ved brug af den digitale signatur, NemID, jf. SU-bekendtgørelsens § 70, stk. 2.

På hjemmesiden www.nemid.dk, fremgår det af 'Regler for NemID til netbank og offentlig digital signatur', at NemID, som består af et brugerid, et nøglekort og en adgangskode, ikke må benyttes af andre. Da NemID således er en individuel og fortrolig signatur, kan en person ikke give fuldmagt til, at en partsrepræsentant kan anvende den pågældende persons NemID for at få adgang til at benytte et selvbetjeningsystem.

Reglerne om NemID er imidlertid ikke efter Undervisningsministeriets opfattelse i sig selv til hinder for, at reglerne i forvaltningslovens § 8 om partsrepræsentation kan finde anvendelse, idet indehaveren af et selvbetjeningsystem kan give en person (fx en partsrepræsentant) adgang til en anden persons oplysninger mv. ved anvendelse af personens (partsrepræsentantens) egen NemID. Dette forudsætter dog, at selvbetjeningsystemet er teknisk udviklet på en måde, så det er muligt at give adgang til andre personers oplysninger.

Det elektroniske selvbetjeningsystem 'minSU' er på nuværende tidspunkt ikke udviklet på en måde, som gør det teknisk muligt at lade en partsrepræsentant få adgang til en anden persons oplysninger med repræsentantens egen NemID. En partsrepræsentant kan derfor ikke benytte dennes egen NemID til at søge om SU for en anden person.

SU-styrelsen (nu Uddannelsesstyrelsen) har oplyst over for ministeriet, at styrelsen ikke har modtaget henvendelser om eller klager over, at det ikke er muligt for en partsrepræsentant via det elektroniske selvbetjeningsystem ved brug af egen NemID at søge om SU for en anden person.

Styrelsen har i den forbindelse oplyst, at årsagen hertil kan være, at uddannelsesinstitutionerne i medfør af SU-bekendtgørelsen § 70, stk. 6, bistår den enkelte uddannelsessøgende med gennemførelsen af ansøgning om støtte i elektronisk form, hvis den uddannelsessøgende ikke er i stand til eller har meget vanskeligt ved at benytte styrelsens selvbetjeningsystem på grund af psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller lignende. Uddannelsessøgende med særlige behov kan således hente hjælp fra uddannelsesinstitutionerne.

Styrelsen har endvidere oplyst, at det er styrelsens erfaring, at muligheden for at lade sig partsrepræsentere i medfør af forvaltningslovens § 8 særligt anvendes af støttemodtagere, der tager en hel uddannelse på en uddannelsesinstitution i udlandet. Ansøgning om at få uddannelsesstøtte med til udlandet sker via minSU. Ansøgninger om godkendelse af en uddannelse i udlandet som støtteberettigende og ansøgninger om udlandsstipendium sker fortsat ved indsendelse af papiransøgningskemaer. På de to sidstnævnte områder kan der derfor – og bliver i praksis – anvendt skriftlige fuldmagter som foreskrevet vedrørende partsrepræsentation.¹ Der er hertil udarbejdet et særligt fuldmagtsskema, som findes på hjemmesiden, www.su.dk.

Undervisningsministeriet skal herudover bemærke, at det er ministeriets opfattelse, at Uddannelsesstyrelsen, såfremt styrelsen måtte modtage et ønske om partsrepræsentation i andre tilfælde, med de nuværende tekniske begrænsninger i styrelsens elektroniske selvbetjeningssystem efter såvel forvaltningsloven som SU-bekendtgørelsens § 38, stk. 2, og § 70, stk. 5, 2. pkt., er forpligtet til at imødekomme en sådan anmodning ved at lade den pågældendes partsrepræsentant indgive en ansøgning i papirform efter omstændighederne efter forelæggelse af en skriftlig fuldmagt.

På ovenstående baggrund finder Undervisningsministeriet, at reglerne i SU-loven og SU-bekendtgørelsen om elektronisk kommunikation og det generelle krav om anvendelse af NemID ved elektronisk kommunikation ikke er udformet på en sådan måde, at det strider mod forvaltningslovens § 8 om partsrepræsentation.

Ministeriet har dog foranlediget af ombudsmandens henvendelse ved gennemgang af styrelsens vejledningsmateriale på styrelsens hjemmeside konstateret, at der ingen generel vejledning er om muligheden for at lade sig repræsentere og i den forbindelse at indgive en ansøgning på papir. Der er alene udarbejdet en vejledning til brug for partsrepræsentation for studerende, der skal læse i udlandet, og et fuldmagtsskema til brug herfor. Ministeriet har derfor bedt Uddannelsesstyrelsen om snarest at justere styrelsens hjemmeside, således at det klart fremgår, at det er muligt for alle studerende at lade sig partsrepræsentere.

Det skal bemærkes, at ministeriet gerne ser, at muligheden for at lade sig partsrepræsentere generelt kan ske elektronisk. Da problemstillingen imidlertid ikke er et særtilfælde for Undervisningsministeriets område og selvbetjeningssystemet minSU, men derimod gør sig gældende for flere statslige selvbetjeningssystemer, ser ministeriet gerne en udvikling af en fællesstatslig funktion om partsrepræsentation knyttet til NemID.

Uddannelsesstyrelsen har været i kontakt med Økonomistyrelsen (Den Digitale Taskforce) og IT- og Telestyrelsen, der anerkender behovet for en fællesstatslig funktion på området. Økonomistyrelsen har i maj 2011 telefonisk oplyst, at det i styregruppen for digitaliseringsstrategien er blevet besluttet at etablere en sådan fællesstatslig funktion, og at der i 2012 skal igangsættes en analyse, som skal danne grundlag for indarbejdelse af en teknisk mulighed for partsrepræsentation i de eksisterende løsninger.

Ad 3 og 4) Hvordan bestemmelserne om elektronisk kommunikation i bekendtgørelsen om befordringsrabat og særligt kravet om brug af NemID harmonerer med bestemmelsen i forvaltningslovens § 8.

Hvordan selvbetjeningssystemet mitUddannelseskort er udformet i relation til spørgsmålet om, hvorvidt det faktisk er muligt at anvende retten til partsrepræsentation i systemet.

... [Gennemgang af retsgrundlag; ombudsmandens bemærkning]

Uddannelsesstyrelsen har etableret et elektronisk selvbetjeningssystem, 'mitUddannelseskort', til brug for studerende, der ønsker at søge om befordringsrabat. Selvbetjeningssystemet forudsætter brug af NemID.

Som oven for anført er reglerne om anvendelse af digital signatur ikke i sig selv til hinder for partsrepræsentation, og da lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., i øvrigt giver mulighed for papiransøgninger, er det Undervisningsministeriets opfattelse, at lovens bestemmelser om elektronisk kommunikation, herunder krav om digital signatur, ikke er udformet på en måde, der er i strid med reglerne om partsrepræsentation. Der kan henvises til ministeriets bemærkninger ovenfor om SU-loven og SU-bekendtgørelsen.

Bemyndigelsen i § 14 i lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., er imidlertid ikke anvendt til at fastsætte bestemmelser i bekendtgørelsen om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., om at visse uddannelsessøgende eller sagstyper kan undtages fra bestemmelsen om elektronisk kommunikation.

Styrelsen har herom overfor ministeriet bl.a. udtalt følgende:

'Styrelsen har på dette område kun haft enkelte henvendelser, typisk telefonisk, hvor forældre har ønsket indsigt i og mulighed for at kontrollere barnets bestillinger, hvilket er imødekommet.

I praksis har selve ansøgningsproceduren næppe udelukket særlige grupper fra at søge rabat. Årsagen hertil er, at uddannelsessøgende og deltagere, der er afskåret fra at udfylde en elektronisk ansøgning i medfør af bekendtgørelsens § 2, stk. 3, 1. pkt., kan anmode uddannelsesstedet om at bistå med den digitale ansøgningsprocedure.'

Styrelsen har endvidere udtalt, at uddannelsessøgende, der søger om rabat på befordring med færge, uddannelsessøgende, der skal læse i udlandet eller ikke har dansk personnummer, samt alle uddannelsessøgende, der søger om ret til godtgørelse efter kilometersats, søger om befodringsrabat ved papiransøgning.

Det er Undervisningsministeriets opfattelse, at Uddannelsesstyrelsen er forpligtet til at imødekomme et ønske om partsrepræsentation, herunder ved at lade den pågældende partsrepræsentant indgive en ansøgning i papirform efter omstændighederne efter forelæggelse af en skriftlig fuldmagt.

Efter ministeriets vurdering kan bekendtgørelsen om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. samt hjemmesiden 'mitUddannelseskort' imidlertid fremstå som en utilsigtet begrænsning af adgangen til partsrepræsentation. Undervisningsministeriet vil derfor snarest og med hjemmel i den eksisterende lovgivning indføre en bestemmelse i bekendtgørelsen vedrørende mulighed for kommunikation i papirform på tilsvarende måde som i § 38, stk. 2 og 3 og § 70, stk. 5, 2. pkt., i SU-bekendtgørelsen.

Undervisningsministeriet har desuden bedt Uddannelsesstyrelsen om at opdatere hjemmesiden 'mitUddannelseskort', således at såvel bekendtgørelse som hjemmeside klart angiver og vejleder om muligheden for at anvende partsrepræsentation.

Ad 5) Hvordan bestemmelserne om elektronisk kommunikation i reglerne om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv. harmonerer med forældreansvarslovens regler om forældremyndighed

...

Det følger af § 1 i Forældreansvarsloven, jf. lov nr. 499 af 6. juni 2007, at børn og unge under 18 år er under forældremyndighed, medmindre de har indgået ægteskab. Forældremyndighedsindehaveren skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov, jf. lovens § 2, stk. 1.

Forældreansvarsloven gælder ikke for så vidt angår barnets formue. Reglerne herom følger af værgemålsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2007.

Børn og unge under 18 år kan efter værgemålslovens § 1, stk. 2, ikke selv forpligte sig ved retshandler eller råde over deres formue. Værgen, der for mindreårige er forældremyndighedsindehaveren, handler på den mindreåriges vegne i økonomiske anliggender, jf. lovens § 1, stk. 3, og § 2. Børn og unge kan dog råde over, hvad værgen har overladt dem, jf. § 42, stk. 1, nr. 3, jf. § 25, stk. 3. Derudover kan unge, der er fyldt 15 år, råde over, hvad de har erhvervet ved eget arbejde, herunder indtægter, jf. værgemålslovens § 42, stk. 1, nr. 1, og stk. 2.

Som udgangspunkt er det således forældrene, der udøver barnets rettigheder, herunder partsbeføjelser, på barnets vegne, og forældrene optræder derfor på barnets vegne i forhold til domstole og administrative myndigheder.

Dette juridiske udgangspunkt gælder imidlertid ikke ubetinget, og en forvaltningsmyndighed har således efter en konkret vurdering mulighed for at fravige udgangspunktet.

Det fremgår således af Forvaltningsloven med kommentarer, John Vogter, 3. udgave, s. 273 ff., at forvaltningens virksomhed er så mangfoldig, at der kan peges på områder, hvor et ubetinget krav om inddragelse af forældre må forekomme sagligt ubegrundet.

Det fremgår endvidere, at 'Afgørelse af, om forvaltningen kan acceptere, at barnet eller den unge i forskellige sammenhænge optræder på egen hånd, må – for så vidt andet ikke er bestemt i vedkommende lovgivning – træffes af forvaltningen efter et samlet skøn over sagsforholdets karakter og betydning for barnet eller den unge, barnets eller den unges alder og modenhed, og den praksis, der hidtil har været fulgt af myndigheden. Det kan ikke blot ud fra forældremyndighedsbegrebet, som fastlagt i den juridiske teori, generelt udledes, at forældrene skal inddrages, medmindre andet har særlig hjemmel. På forvaltningsrettens område må der ved fastlæggelse af grænserne for, hvornår forældremyndighedens indehaver skal inddrages, også tages hensyn til retskilder som f.eks. myndighedens praksis og den juridiske teori, ligesom der i øvrigt må gives myndighederne adgang til at udøve skøn og anvende en vis portion sund fornuft.'

Undervisningsministeriet har ud fra et samlet skøn vurderet, at reglerne om elektronisk kommunikation ikke strider mod forældreansvarsloven. Ministeriet har herved lagt vægt på den relevante aldersgruppe, sagsforholdets karakter samt ministeriets hidtidige praksis.

Ministeriet skal i forhold til aldersgruppen bemærke, at lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser mv., omfatter unge på 15 år og opefter, og at alderskravet for at udstede NemID med offentlig signatur ligeledes er 15 år. Efter ministeriets opfattelse har den gennemsnitlige unge på 15 år (og opefter) den modenhed, der skal til for at kunne søge om befordringsrabat uden forældrenes inddragelse.

Ministeriet har herved lagt vægt på sagsforholdets karakter. Der er således tale om en ordning, der ikke kan pådrage den unge nogen forpligtelser, som kan være denne til last. Den unge kan fx ikke pådrage sig gæld til det offentlige. Endvidere kræver sagsforholdet ikke nogen særlig indsigt, idet ansøgning om befordringsrabat alene forudsætter, at der bliver oplyst om rent faktuelle forhold vedrørende den pågældende person (navn, adresse o. lign.), uddannelsens varighed og uddannelsesstedet.

Ministeriet har derudover lagt vægt på den praksis, der gjaldt før tilblivelsen af reglerne om elektronisk kommunikation. Unge købte således før reglernes tilblivelse periodekort til bus og tog hos trafikelskaberne på den enkelte station, hvortil der blev ydet et tilskud. De unge optrådte således på egen hånd i forhold til trafikelskaberne, der administrerede ordningen, uden at dette medførte nogle teoretiske eller praktiske problemer.

På denne baggrund er det Undervisningsministeriets vurdering, at reglerne om elektronisk kommunikation ikke er i strid med reglerne om forældremyndighed.

Kopi af SU-styrelsens (nu Uddannelsesstyrelsen) udtalelse af 9. februar 2011 vedlægges.

Kopi af dette brev er sendt til Justitsministeriet, Finansministeriet, Videnskabsministeriet og Uddannelsesstyrelsen.”